

ményei vagy megállapításai sokban hozzájárulhatnak a köz piskolai hittan, filozófia, és irodalomtörténelem tanításának újszerűsítéséhez, továbbá szempontjainak kibővítéséhez és felrészítéséhez, nagyjában a következő témakörben mozognak: (Műfajuk „kizárólagos pontossággal“ való meghatározását megnehezíti sokágú vonatkozásuk-Theológia exegezis (Aisleitner J. Pataky). Egyháztörténelem (Artner E., Balanyi Gy.) Iványi J.) Logika, ismeretelmélet, metafizika (Br. Brandenstein B., Ferenczi Z., Horváth S., Ivánka E., Oetter Gy., Somogyi J., Stomek J.) Bölcséleti irodalom (Félegyházi F., Kecskés P.) Aszketika (Ibrányi F.) Esztetika (Sík Sándor).

Jogos önérzettel vallhatja Schütz, a tanítványok hosszú során végigtekintve, hogy elindulásukban, kutatási irányuk megválasztásában nem kis része volt. Ha ő a maga tudományos „mécsesét“ Prohászka „génuszán“ lobbantotta lánggra (Eszmék és Eszmények, Előszó 4.), akkor tartozunk a méltányos igazságnak azzal a megállapítással, hogy ezt a világozságot nemhogy véka alá nem rejti, hanem „sokaknak világít vele“.

Visy József.

Gelei József: Merre haladjunk? Riadószó a nemzethez. Athenaeum kiadás. Budapest, 1940. 80 211. l.

Figyelemre méltó könyv jelent meg e címen Gelei József volt szegedi, jelenleg kolozsvári egyetemi tanárnak a tollából. Riadószónak nevezi szerző a második bécsi döntés izgalmas napjaiban írt könyvét, amelynek megírására a szűkebb hazájáért, Erdély sorsáért való aggodás és a magyar-román pör hosszas huzavonája indította. Kiténik könyvéből, hogy *Gelei* nemcsak szaktudományában, hanem hazájának és fajtájának féltésében is egy csapáson jár mesterével, Apáthy Istvánnal. Valóságos lelki kínt érez, hogy nem irányíthatjuk karddal kezünkben sorsunkat. Ezért vesz tollat a kezébe és intéz szívbemarkoló riadószózatot a nemzethez.

A riadónak szánt szózat 211 oldalas könyvvé nő, a magyar nemzet széles-távlatú programjává. *Gelei* a nemzeti élet megnyilvánulásaiban az élő természet-hez hasonló organizmust lát és azt annak törvényei szerint az összekapcsoló szálak gyarapításával kívánja tökéletesebbé tenni. Éles logikával veszi sorra nemzeti létünk nagy kérdéseit és megjelöli az egyén és a köz, az állampolgár, a család és a nemzet helyét az állami szervezetben. Az életben a harcot és alkotó munkát a férfi viselje, a nő csak egészen kivételes esetben végezzen magasabb tanulmányokat. Drága a nemzet birtokállománya, gazdaságosan kell bánni népi erőnkkel, mert minden vérvesztéség a nemzet egyetemére hat vissza. A családalapító ifjúság megélhetésének biztosítása elsőrangú nemzeti érdek. A magyarság és a nemzetiségek találkozásából életképes fajta keletkezett. A magyar vér, amint a német és román példa mutatja, kedvező a keveredésre, s abban egyéniségét megőrzi. Nemzetünkben turáni vonás az államszervezőképesség. Életképes és szapora faj vagyunk. Kívánatos lett volna, ha a török és tatárdúlás okozta vérvesztéségünket olyan tájakra frissítjük fel, amerre magunk is hullattuk vérünket. A kivándorlás arra mutat, hogy nem is lett volna szükség nagyobb fokú idegen telepítésekre.

A nemzetépítésnek legalkalmasabb útja: a közösségtudat ápolása. A közösség jegyében kell munkálkodnunk szüntelen az örökkévaló nemzetért. Legszenőbb közösségi kincsünk a haza földje. Ennek pedig elengedhetetlen feltétele a fajvédelem. Testileg és lelkileg jobb és erősebb nemzedéket kell teremteni. Nagy súlyt kell vetni a női becsület védelmére. A nemzetépítés számára egyetemes átfogó szervezet szük-

séges és a nemzet szervezőinek egybe kell forniok a néppel. Minthogy a nemzet és ország a falu egységeiből tevődik össze, a parasztság anyagi és szellemi erősítése élelengedhetetlenül szükséges. A falu sorsa az ország jövőjét jelenti. A nemzetnevelés a közösség eszményeiben történjék. Az egyetemenk elvi alapon kell tanítani a közösségi gondolatot. A nemzetnevelés tárgyaiul a következőket ajánlja: neveléstan, családismeret, fajismeret, néprajz, egészségügy, örökléstan, államalkattan, közösség- és erkölcsstan és nemzetfejlődés. Megfogalmazza a cselekvő magyar tízparancsolatát, amely a haza és nemzet érdekében való cselekvést tartalmazza. Kifejti, hogy a testi és a szellemi munka édes testvérek. A magyar testi és szellemi munkásnak egyaránt kiváló, csak egy hiányossága van: a szervezkedő képesség. Mindaz, ami a szomszédságunkban történik, arra kell ösztönözön bennünket, hogy felfokozzuk akarásunkat és erősen akarjuk bonthatatlan nemzeti egységünket. A függelem és a szabadság nem zárja ki egymást; tudni kell parancsolni és engedelmeskedni. A nemzet az ifjúságában újhodik meg, ezért az ifjúságot kell megismertetni a nemzet arculatát átalakító eszmenyekkel. Legsürgősebb tennivalónk: a nemzetnevelés új útra állítása és a mezőgazdaság tökéletes megszervezése.

Ez a rövid gondolatmenete *Gelei József* értékes és érdekes munkájának. Nemzeti káténak is nevezhetnők, mert könnyed, világos stílusban és rövid foglatban mindarra kiterjed, ami a magyar sorsnak lényege. Programot ad és gondolkodtat a könyv minden sora. *Gelei* könyvét mély magyarságánál, kifejezőerejénél és eredetiségénél fogva előkelő hely illeti meg nemzetpolitikai irodalmunkban,

Eperjessy Kálmán.

Wieder György: E. Kriek népi-politikai neveléstudománya. Közlemények a Szegei Ferenc József Tudományegyetem Pedagógiai-Lélektani Intézetéből. 43. szám. 82 lap. 1940.

Nagy szükség van arra, hogy állandóan lépést tartsunk a neveléstudomány haladásával. Arra kell törekednünk, hogy minél tökéletesebben megismerjük a külföldi tudományos munka eredményeit. Hogy látókörünk teljes és ítéletünk világos legyen, ahhoz szükség van arra, hogy tájékozottak legyünk a külföldi pedagógiai mozgalmakról, a többi államok nevelésügyi szervezetéről és a nemzetközi iskola-politika minden megmozdulásáról.

Wieder György tanulmánya komoly lépés a fenti célkitűzések megvalósítására. Elmélyedő munkássága, a részletekig menő pontossága és józan ítélőképessége azok a tulajdonságok, amelyek a fenti mű értékét nagyban emelik. Megismerkedünk azzal a neveléstudományi rendszerrel, amely az új Németország szellemi arculatának kialakításához nem kis mértékben járult.

Ennek az új pedagógiai rendszernek egyik kiváló előharcosa Ernst Kriek. 1882-ben született mint egyszerű földműves család gyermeke. Reáliskolát, majd tanítóképzőt végzett. Résztvesz a világháborúban is, de betegsége miatt csakhamar visszatér a katedrához. 1922-ben széleskörű nevelésügyi munkássága jutalmaként tiszteletbeli doktor lesz. Tevékenyen résztvesz a porosz kultúrharcbán. 1928-ban pedagógiai akadémiai tanár. Ma a heidelbergi egyetemen a filozófiát és a pedagógiát adja elő.

Kriek pedagógiai munkássága nem az elméleti megállapítások bizonytalan talaján mozog, hanem egy reálisabb történeli élet kialakítása a célja. Ő nemcsak tudós, hanem politikus is, akinek rendszere az elmélet és a gyakorlat csodálatos egysége. Munkásságának lényege a közösség ideájának szinte metafizikai megalkozása. Gyakran tárgyalja azt a kérdést, hogy az állami és társadalmi élet ujjaala-